

Silva Plut (ur.), 50 let Slovenskega društva Vancouver / 50 Years of the Slovenian Society Vancouver, 1958–2008, Slovensko društvo Vancouver / Slovenian Society Vancouver, Vancouver, 2008, 198 str.

Slovensko društvo Vancouver v Kanadi je leta 2008 dopolnilo 50. obletnico obstoja. Da bi obeležili zlato obletnico, so na 198 straneh izdali knjigo z naslovom 50 let slovenskega društva Vancouver. Zasnovala in uredila jo je Silva Plut, izdalo in založilo pa jo je društvo samo. Knjiga je nastala s prostovoljnim delom, tisk in tehnične stroške pa sta krila društvo in Urad Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Pripravljalno skupino, ki se je lotila tega zelo lepega in za Slovence v Kanadi ter za Republiko Slovenijo pomembnega projekta, so sestavljali: Ida Krajšek, Veronika Krajšek, dr. Vilko Maček, Silva Plut in Ivan Rožanc. Knjiga, ki obsega tudi več kot 290 barvnih fotografij, temelji na arhivskem gradivu Slovenskega društva Vancouver in rimskokatoliške nadškofije mesta Vancouver, najpomembnejši vir pa so spomini in pričevanja v Kanadi živečih Slovencev. Napisana je v dveh jezikih, in sicer v jezikih obeh domovin kanadskih Slovencev, slovenščini in angleščini. Prevode v angleški jezik je opravil dr. Vilko Maček, v slovenskega pa Silva Plut. Angleške tekste je lektorirala Anne Clemens, slovenske pa Metka Gombač in Marina Blatnik Mohar. Naslovno stran krasi panoramska fotografija mesta Vancouver, za katerim se dviga gora Lions. Avtorica fotografije je Veronika Krajšek.

Knjiga je tematsko razdeljena na predgovor in osem poglavij, med katerimi je najboljše poglavje o nastanku in razvoju Slovenskega društva.

Knjiga se začneja s poklonom številnim prostovoljcem, ki so s svojo iznajdljivostjo, predanostjo in nesebičnim delom pripomogli k ohranitvi slovenske skupnosti. Urednica Silva Plut v uvodnem govoru »Knjigi na poti« na kratko povzame, kako je prišlo do idejnega začetka pričujoče knjige ter se zahvali vsem za pomoč, posebno Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu za finančno pomoč, ki so jo prispevali za tisk. Ob tem posebnem jubileju, ki ga je Slovensko društvo Vancouver proslavilo leta 2008, je društvo prejelo voščilnice Tomaža Kunstlja, veleposlanika Republike Slovenije v Ottawi, Stephena Harperja, kanadskega premierja, Gordona Cambella, premierja province Britanska Kolumbija, Sama Sullivana, župana mesta Vancouver in Dereka R. Corrigan, župana mesta Burnaby. Seveda so prav to tiste voščilnice, ki ponosno krasijo uvodne strani pričujoče knjige v poglavju z naslovom »Pozdravna pisma«. Kot poslednje pismo v tem poglavju je pismo predsednika Slovenskega društva Josepha Hercega, ki v zaključku prisrčno čestita vsem ob 50. obletnici.

Poglavje »Zgodovina Slovenskega društva« nas najprej seznanja z deželo, kjer jubilanti pravzaprav živijo. To je Britanska Kolumbija, najbolj zahodno ležeča kanadska provinca. Prvi Slovenci so v Britansko Kolumbijo prišli v začetku 20. stoletja, večina preko Združenih držav Amerike. Drugi val izseljencev je prišel v Kanado med obema vojnama. Večinoma so se naselili v Vancouveru, deloma tudi v Nanaimu, Princetonu, Kimberleyu, Trailu, dolini Okanagan in drugod. Največje število Slovencev pa je prišlo na zahod Kanade po drugi svetovni vojni, najprej kot politični, potem pa kot ekonomski emigranti. Prve slovenske organizacije so nastajale zaradi potrebe po gmotni pomoči v času boleznin in nesreč. Tako so organizirali odseke slovenskih podpornih organizacij, ustanovljenih v

Združenih državah Amerike. V Trailu je bil tak odsek ustanovljen že na prelomu v 20. stoletje, imenovan Slovenska narodna podporna jednota (SNPJ). Veja SNPJ-a s svojim centrom v Chicagu pa je od leta 1929 delovala tudi v Vancouvru. Potreba po druženju je privedla do potrebe po drugačni organizaciji in leta 1958 je bilo ustanovljeno Slovensko društvo Vancouver. Zgodovinski pregled njegovega delovanja je v tem poglavju razdeljen na štiri obdobja, in sicer: 1958-1972, 1972-1985, 1986-1995, 1996-2008. Vsa štiri obdobja spremljajo tudi fotografije, ki nam takratno dogajanje še dodatno približajo. V prvem obdobju so člani društva prirejali plesne zabave in piknike, leta 1958 je začel Slovence pri božji službi zbirati Pavel Golja, dve leti pozneje pa je bila ustanovljena slovenska misija s slovensko mašo. V tem obdobju so jih obiskovali tudi misijonarji. Društvo je imelo sprva moški pevski zbor, potem pa še mešani. Zaživela je tudi dramska dejavnost, ustanovljena je bila folklorna plesna skupina, organizirali so otroške dejavnosti. Drugo obdobje je bilo za Slovence v Vancouvru prelomno, saj so kupili zemljišče in staro baptistično cerkev predelali v dvorano Slovenskega društva. Nov prostor na lastnem zemljišču jih je spodbudil k ustanovitvi novih dejavnosti: kegljaški klub, šahovski krožek, lovsko društvo, petkovi večeri s kartami in igrami, nogometni treningi. Dvorana jim je služila tudi kot svetišče, kjer so se nadaljevali obiski slovenskih duhovnikov. V tem obdobju so nastajale tudi glasbene skupine, na gostovanja pa so pričeli prihajati ansambli iz Slovenije. Leta 1973 so otroci dobili prvo učiteljico, ki je otroke nagovarjala v slovenskem jeziku. V tretjem obdobju so bile prireditve in gostovanja vedno pogostejša. Za zgodovino Slovenije prelomno leto je bilo izjemno pomembno tudi za naše izseljence v Vancouvru, ki so organizirali gmotno in moralno pomoč domovini. Seveda so politične spremembe v domovini odprle tudi vprašanje politične usmerjenosti društva kanadskih Slovencev v Vancouvru, ki pa so se odločili držati prvotnega društvenega pravila nepolitičnosti. S samostojnostjo Slovenije so postale intenzivnejše kulturne dejavnosti. V vrste mlajše folklorne skupine je vstopilo tudi več bošnjaških otrok, beguncev iz Bosne in Hercegovine. V zadnjem opisanem obdobju tega poglavja zasledimo, da je društvo Slovencev proslavilo 40. obletnico. Vezi z domovino so postale pogostejše in tesnejše. Kanadske Slovence so obiskali poslanka slovenske vlade Mihaela Logar, slovenski čebelarji pod vodstvom Lojzeta Peterleta in mnogi slovenski ansambli. Vez z domovino se je utrdila še preko Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. Zgodovinski pregled delovanja društva se zaključí z letom 2008, kjer je na kratko opisan tudi program za nadaljnje delo društva.

Zgodovinskemu pregledu sledi poglavje »Naše zgodbe in spomini«. V njem je zbranih osemnajst zgodb, ki so jih člani društva napisali na podlagi svojih spominov. Njihovo naštevaje bi zapolnilo preveč strani, prav pa je, da navedemo vsaj avtorice in avtorje zapisov. To so: Silva Plut, Frida Noč, Vinko Močnik, Janez Skerbine, Veronika, Krajšek, Slavi Scurek, Margaret Houle, Valentin Batič, Ivo Bergant, Donna Kozely, Sylvia Kranjc, Ida Krajšek Barbara Bernhardt, Nicole Lalonde in Terry Sullivan. Skozi njihove pripovedi spoznavamo, kako so prihajali v Kanado, s kakšnimi težavami so se srečevali, kako so doživljali začetke delovanja društva in kakšne napore so vlagali, predvsem zanimivo in živo pa je opisovanje dejavnosti, ki skozi osebno pripoved zelo nazorno pričara družabno življenje naših izseljencev. Zanimiva je omemba odnosov z jugoslovanskim konzulatom, ki sprva ni

imelo razumevanja za ohranjanje slovenskega jezika, kasneje pa je pokazalo več naklonjenosti do tega vprašanja. Spomini pripovedujejo o družabnih dogodkih, piknikih, lovskih dogodivščinah in slovenskih pesmih. Seznanimo se s slovensko radijsko oddajo radijske postaje CJVB, z duhovnimi srečanji Slovencev s slovenskimi duhovniki in z vsakoletnim romanjem Slovencev v Mission, kjer je samostan Kristusa kralja z veličastno opatijsko cerkvijo, katerega ustanovitelj je bil pokojni Evgenij Medved, opat slovenskega porekla. Predstavljeni so spomini na osamosvojitve Slovenije in na sočasna dogajanja v Vancouvru, spoznamo pa tudi mnoge življenjske poti tamkaj živečih Slovencev. Tomaž Pauletig je bil na primer eden izmed najbolj vzornih delavcev slovenskega društva. Zanimiva je zgodba Barbare Bernhardt, Američanke, poročene s Slovincem in redne obiskovalke Slovenskega doma. Zelo očarljivo pripoved o obisku folklorne skupine v Sloveniji (na podlagi razpisa Slovenske izseljenske matice) pa podajata Nicole Lalonde in Terry Sullivan. Živo opisujeta navdušenje, ki sta ga občutila pri srečanju s Slovenijo in seveda svoj doživljaj zaključujeta z željo po ponovnem prihodu. Poglavlje se zaključuje s pričevanji muzikantov, ki so zaigrali slovensko glasbo, ki jo še danes ohranjajo in ki še danes spremlja vse prireditve Slovenskega društva.

Posebno ganljivo je poglavje z naslovom »V zahvalo našim preminulim članom«. Tu se Arlene Kofol, Mark Skerbinek, Eddie Fidel, Ida Krajšek, Louis Ržen in Silva Plut spominjajo aktivnih, vendar že preminulih članov Slovenskega društva, svojih staršev in prijateljev. Zapisi Vere Uršnik, Silve Plut, Branka Palčiča, Elze Pavlič, Iva Berganta in Ide Krajšek nam v poglavju »Dejavnosti, ki nas povezujejo« še bolje približajo društvene dejavnosti, med drugim tudi dejavnost upokoencev. Na tem mestu bi omenila, da se v članku o šoli slovenskega jezika bežno omenja sodelovanje društva s Slovensko izseljensko matico. Zanimivo bi bilo, da bi bila tudi ta plat delovanja društva – odnosi z ustanovami obeh držav, tako Slovenije (v starejšem obdobju Jugoslavije) in Kanade, predstavljena v posebnem poglavju. To bi bilo koristno predvsem za zgodovinarje in druge raziskovalce pri preučevanju slovenskega izseljenstva.

Tudi druga generacija Slovencev v Kanadi je dala svoj pečat pričujoči knjigi, in sicer v poglavju »Pisma nove generacije«. Catherine in Marc Cheneval, Barbara Pauletig in Katie Sukič nam vzbujajo upanje, da slovenska pesem, ples in tradicija v Kanadi ne bodo pozabljeni.

Knjiga se zaključuje s slikovnim seznamom predsednikov Slovenskega društva ter poimenskimi seznamom članov in delničarjev iz obdobja 1984–2008.

Na koncu je treba poudariti, da so poleg pisane besede pomemben in bogat etnološki vir fotografije, izseljenci sami pa hranijo še različno bogato gradivo o njihovem izvoru in o začetkih njihovega bivanja in delovanja v Kanadi. Pričujoča knjiga je tako pomemben prispevek za proučevanje slovenskega izseljenstva, predvsem pa je pomemben dokaz obstoja in delovanja Slovencev zunaj matične domovine, saj priča o njihovi zgodovini in slovenski kulturi ter jim daje identiteto. Pomembna je tako za Slovence v Kanadi kot za Slovence drugod po svetu, predvsem pa je pomembna za matico, ki se mora zavedati, da se tudi tako daleč stran slovenska beseda in slovenska tradicija negujeta in ohranjata.